

Ms 527

Montesquieu Uő
Munkájai

at

20. dívr.

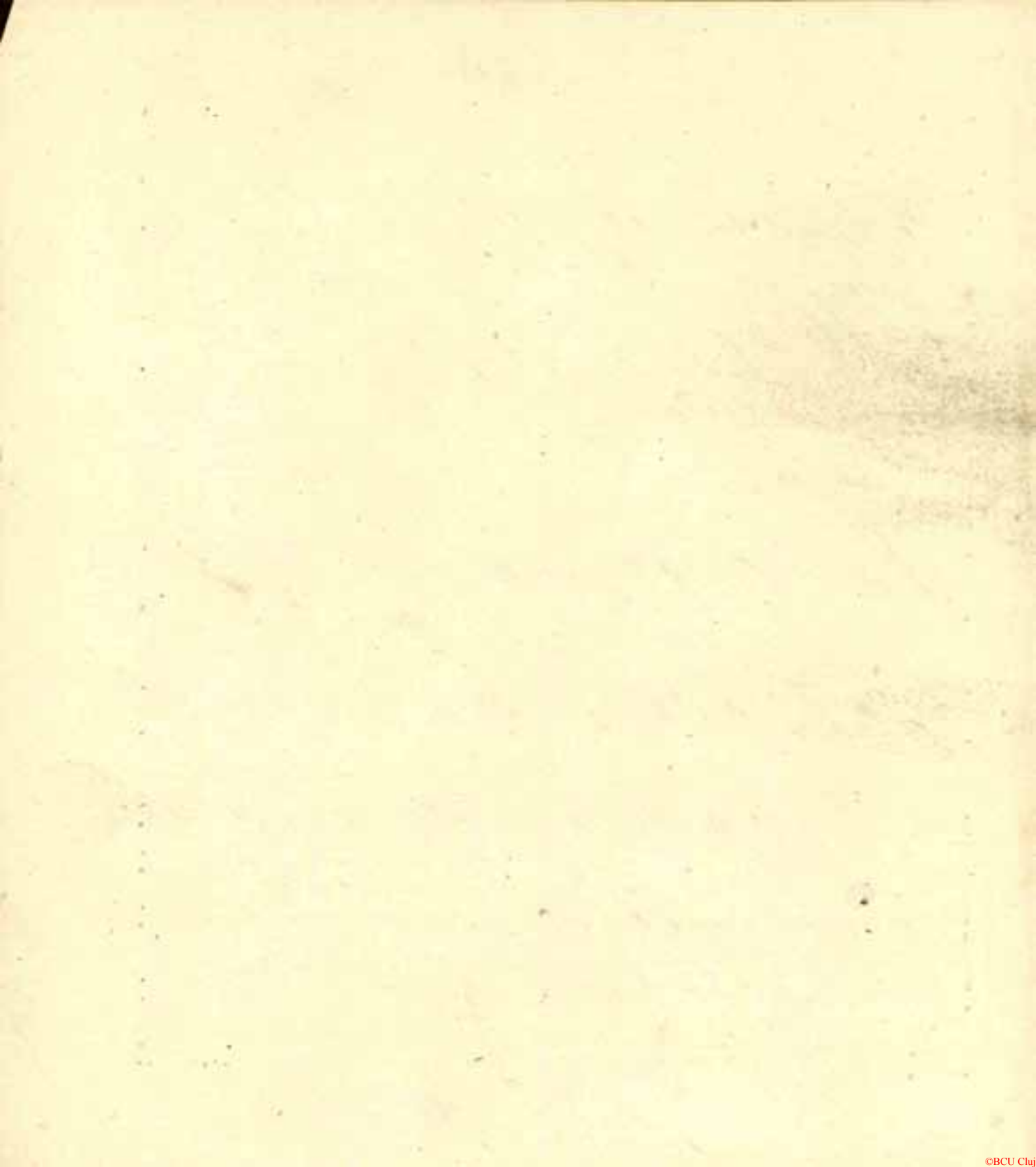
TÖRVÉNYEK

LELEKÉPŐL.

..... Prolem sine matre creatam.
Ovidius.

francziából fordította
N. Benkő István
Prókátor Kolozváron.

K. K. Könyv.

A' Törvényekről, azon
viszonyban, a' mi
azoknak a' Kereske-
désről vagyon, ter-
mészetében és külön-
bözéseiben.

Docuit quae maximus illas.
Virgil. Aeneid.

A. Rész.

A' Kereskedésről.

A' követsző Matériáknak sté-
siben

2.

Lebber kellene eláradni; hanem
erendünkének a természet az
nem enged meg. En egy csöndes fo-
lyóvízen akarnék leutni, el va-
gyak ragadtatva egy árvistól.

A Kereskedő gyűjtsia a jurtá-
tító olvasóeseket: és minde egy
közönséges Rígula az, hogy min-
denütt hol Solid erkölcsök vagy-
nak, ott van a Kereskedő; és hogy
mindenütt hol a Kereskedő találko-
zik, ott vannak a Solid erkölcsök.

Ne bámuljon hát az ember, ha a
mi erkölcsünk kevesebbe vadak
mint hajó-völtek. A Kereske-
dés mivelse, hogy minden szem-
szek erkölcsének esmérete min-
denüvé elhatott: ezeket az ember
egybehatonlított, és innen nagy-
jók a mártak.

Énondani lehet, hogy a Kereske-
dés Törvényei az erkölcsökön
tököl

3.

tökélesesíttik; éppen azon okból, hogy
 ugyan azon törvények élveztik az
 erkölcsöt. A' Hereskedés megvetés
 tegeti a' tiszta erkölcsöt, évül
 a' Plató' panaszkodásainak mate-
 riája: a' pallerossa is szelidítti
 meg a' barbarus erkölcsöt, a'
 amit est lajnak mindennap.

M. P. S. S.

A' Hereskedés' telkéről.

A' Hereskedés' munkája a' béke-
 ségre hajlandóvá téten. Két
 együtt keressék Nemresek mago-
 kat világonagorvra függőkké te-
 sik: ha az egyiknek hatna
 van a' vájáról, a' másiknak
 hatna van az áruláról; min-
 den egyesülétek a' szültönvőküke
 ségeket épültek.

De ha

H.

De ha a 'Kereskedés' lelke egyesítte
a 'Nomszeket', tehát nem egyesítte
a 'Privátusokat' is. Látjuk hogy
azon 'Országokban' hol csak a 'Ker-
eskedés' lelkétől örököltetik az
ember, kereskedést is minden em-
beri tettekből, is minden erkül-
csi virtusokból: a legesakéjebb
dolgoz, olyanok a miket az em-
beriség kíván, pénzért tétetnek
vagy adatnak itten.

A 'Kereskedés' lelke az emberek-
ben a 'Korot' igazságnak egy bizonyos
nyos érséit állítja, a mely egyfelől
a 'talvajkodik'nak, is másfelől a
kon erkülcsi virtusoknak, a
melyek mivelik, hogy az ember
a maga intereffeist 'Korot' teggel
mindenkor ne hányá-veste meg,

is

≡

és hogy azokat a maga felebarátjais
nak hasznaiért szálaltathatta, és
lennebbe vanm bevezetve.

A Kereskedésnek egész megfontolása
ellenben tolvajkodásról szól, a mit
szűrtől a keresés módjai köz-
sé számlál. A vagadornak lelke
bizonyos erküleri viznyoknak
minesen ellemére: példának
száms, a vendéglögadás, a mi
igen ritka a kereskedő Ország-
gokban, igen-igen megvagyvón
a tolvajkodó Népek között.

Facitus ars monija, a Lexmar-
nasoknál, ajsójas valaki elött
betenni, akár ki legyen az, és
méreres vagy esméreren, egy ston-
t ségtörésnek tartatik. Az a ki
egy idegont befogadon vilo, kéik
amat

6.

amint egy más házat mutatni,
hul ő ismét befogadatik, és ugyan
arral az emberiséggel látatik. De
midőn már a Germanusok király-
ságokat fundáltak vált, a ven-
dégfogadás terhekre lett. E' ki-
tételik a Burgundusok Fővény-
könyvének két Fővényéből, a
mellyek közül az egyik egy büntet-
ést ró minden Barbarusra, a
ki egy idegen egy Rómainak ház-
sára utasittana; és a másik kon-
deli; hogy az a ki egy idegen befog-
gad, a több lakókat ábról külsé-
ge fordításson meg, kire = kire
a mint mi esk.

III. Lekt.

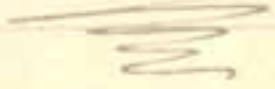
17.

Mr. Risch.

A Népeknek Segénységéről.

A Segény Népek két félek: olyanok a melyeket az Igazgatás keményre-
 ga tett Segénysége; és ezen emberek
 itt majd minden vészre alkalmat-
 lanok, mivel Segénységek testi
 Dolgáigoknak egy részét: a mások,
 melyek csak azért Segények hogy
 megvetették, avagy azért, hogy az
 élet könnyüségét nem érzik;
 és ezek nagy Dolgokat tehetnek,
 mivelhogy az a Segénység testi
 egy részét szabaddáigoknak.

W. Risch

M. P. B. S. S.

A' Kereskedésről a' Külömböző
Igazgatásokban.

A' Kereskedésnek viszonya vagyon
a' Constitutival. Az egyedülvaló,
nak Igazgatásában a' rendszerének
a' lényében gyökeresetett; és maga a'
valóságos külsőlegesen ismét, fő
tárgya mégis a' Kalmárkedvölöm
Letnek megkeresem mind azt, a'
mi annak keréjségére, gyönyörű
ségére, és fántásláira szolgál,
hat. A' többeknek Igazgatásában,
a' gyakrabban a' gazdaságon ismét.
A' Kalmárok kemmel tartván a' Föld
nek minden Keresését, az egyiknek
viszik azt, a' mit a' másikkal elhoznak.

Igyárt

9.

Igy üressék a Kereskedés ereke a Respub-
licák, Tyrus, Kärshagó, Asshénac,
Marsaille, Florentia, Velentze, és Hol-
lándia.

A Kereskedésnek az a nome illeti
a többek igazgatását, és a monarchia's
alkalmatoság keresés. Mert, mint hogy
az azon praktison járul, hogy az ember
keveset nyerjen, és azon, hogy még
kevesebbet nyerjen, mint valamely
más Kereset, és hogy kárát ebben
csak folyvást nyereséssel görölje fel,
nem éppen lehetséges, hogy a csak
egyedül egy Néps által üressethessen,
a mellyhez a luxus be'vann vitetkez-
ve, a melly sokat költ, és csak nagy-
tárgyakkal bibelövíti.

Ezen képrekre néve mondja
Kiceró ally'jül: "Nem az azon
"hogy ugyan azon Néps iráskövöje és
"Társa is legyen a Földeknek". Nolo

audem

eundem populum, imperatorem
 et proxtitorem esse terrarum:)), Val
 lejában, fel is kellene térni, huggeron
 Státusban mindenik Diivaturnak
 is magának az egész Státusnak
 feje untalan nagy projectumok
 kal lenne tele, is ugyan era' jó
 kérdésekkel megtöltséve: a' mi' el
 lenmindé.

Csak mégis, ezen Státusokban, mely
 lyek a' gda'datig' keresztelvéssel állar
 nak fenn, a' legnagyobb kérdések
 tetik' az ember, is att olyan mére
 séggel bír, a' mi' a' okmáchnakban
 nem találhatók. Ennek az oka ennek.

Egy keresztelvé' viten a' mára, a'
 kérdés közepesre, a' közepes nagyra;
 is az a' kinek annyit kívánása vól
 keveset nyerni, egy ally' fekreibe
 tetik' magát, a' mellyben neki' nem
 vól kevesebb kívánása sokat
 nyerni.

Továbbá

Továbbá, a' Kereskedőknek nagy
 expedivói: probatóselei: plükréger
 képpen mindenkor egybe vagy-
 nak elegyedve a' küsön réger bajok-
 kal. cs' Ohonaxchiákban pedig a' kö-
 zön réger dolgok legtöbb időkben is
 a' Kereskedőknek kinugy gyanusít,
 a' mint azok nékiék a' Despublicai
Státusokban bizonyosokhat terge
 nek. cs' nagy kalmári probatóse
lek: entreprides: tehát nem a'
Ohonaxchiákba valóik, hanem a' vib
bek Igarjaniában.

Egy skóval, egy nagyobb bizonyos-
 sága a' kereskedőknek, a' mis az
ember oren Státusokban nem
mindenne reá véti az ombert; és
miel a' mit keresett a' felül magasba,
torrághban kitti enni, még arral
prebbal nyermit többet; vata skóval,

re

re tartozó alkörökös vezekelmén-
teli: már pedig az emberek sokat
reméllenek keresésjéikről.

En nem akarom mondani, hogy
völne valamely monarchia, a melynek
a gazdasági kereskedésből egyáltalán
ki lenne szarva; hanem hogy a
természet kerésűs erre nem hajlandó.
Nem akarom állítani, hogy az
előttünk távra lévő Despublicák a
látás kereskedéstől egyáltalán meg-
lenniének fosztatva; hanem hogy
a kereséssel illő azok Confirmandus.

A mi a Despublica Status nére,
hatósálag ezüst állani is, kö-
zönséges regula: egy Nemzetnél a
mely költségéghen vagyon, inkább a
megtartáson, mint a keresésen minz
kalkorik az ember: egy szabad Nemz-
etnél többet tárvik az ember a
keresésen, mint a megtartáson.

V. Deh

V. BÉSK.

A' Népekrol, a' malyok a' gazdasagi kereskedett uestek.

Melyekkel, egy fergezeser Tom-
 ger' közegette, a' külsőes meredök;
 Marseille, ez a' vidék, hol mindenhol
 tenger-föveny-párok, a' partok' állatai,
 hokkifer'heséss adnak, gyakran meg-
 látogatott a' tengeri emberokröl.
 Utatrainak termékeslensége vette
 lakóssait a' gazdasági kereskedés-
 re. Nekik munka'okrad kellett len-
 ni, képviselőra annak a' orra' for-
 méss megtagadott; igazságokrad
 azers hogy a' barbarus Wömezetek
 közt, a' kiknek kellett azök' koron-
 csilléges kiestinálni, éljenek; mére-
 t'készeknek, azers hogy azök'
 igaz-

igazgatása nyugodalmat legyen;
végre tatarékok erkölcseikkel lenn
ni, hogy mindentör a kereskedés
után élhessenek, melyhezük bátor
ságosabban fenntartottak a midőn
a kevésebbekkel járs.

Látta az ember mindenütt hogyan
öröklak és az hurcolás külső agardaz
sági kereskedés, a midőn az emberek
kényszernek vólak magokat a mozdá
rakban, a szigetekben, a tengeri
méjrégtelenségeken, Vát köztük lák
ra is megronni. Tyrus, Velenese,
és az Hollandiai Városok így rómá
tak, a skáládok itt léltek fel bátor
ságos léseket. Elméletet, ílelmeket
keresnek a Vitégről.

V. Kis

V. J. Rész.

Nemely munkái egy nagy Kájó-
kárásnak.

Megtörténik néha hogy egy Nemz-
letnek, a' mellyik a' gazdasági ke-
reskedés üri, ittükébe lévén egy
portékájára egy Országok, a'
mellyik néki mádotokat szolgálhat
egy más portékáinak megőrzésé-
sére, a' megelégitik igen kevés
nyereséggel, és nemelykor. Sommi-
vel, az egyiken azon reménytel-
gel avagy bizonyossággal, hogy a'
máson sokat nyer. E' keresés
mivön Hollandia csak nem egyedül
folytatta a' kereskedés Európá' dél-
jörül itákra, a' Franciaországok,
a' mellyeket itákra vitt, annak

nemely

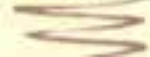
16.

némelly módon csak rövidket követ-
gáltatnak arra, hogy kereskedés
ittakon üsse.

Tudatik hogy gyakran Hollandiá-
ban a' mestermesterek jött pörvén-
nek bizonyos részei, nem kelnek
drágábban el, mint a' mit helyben is
érték. Ennek az az okát adják: Egy
kapitány, kinek hajóját külföldig
megkövetelmé, már ványos uston
belé, nekik jára vamm stükege
adatoknak, ismét vásárol: ismét
ha nem veszt rajtuk semmit, azt
hittik sokat lenni. Ezen a' módon
lát Hollandiának köbányái is or-
dei vagyisak.

Nem csak az a' kereskedés a' mely
semmit sem ad lehet hasznot; egy-
kével kereskedés is a' lehet. Hallottam
Hollandiában beszélni, hogy a' Bet
hala

hala

V. M. Pisk.

Angliának gondolkodása a
Kereskedés felől.

Angliának nincs tellyestéggel haz
tartozott Taxiffja a több Nemzet
takkal; annak taxiffja változik,
ugy kívülről, mindenik Parlamen
tel, a különös adók által, a mel
lyeket előzől, vagy felró. Anglia
ezzel még függetlenségét akarja
sem tartani. Kiváltságos felvén
a nálla üresen kereskedés magán
kevés alkudásokkal kötelezi; és
csak Fővérményeivel függ.

Más Nemzetek a Kereskedés' in
teresséit a politikai intresséikre
hagyják: és a maga politikai inter
resséit

19.

restés a kereskedés, intereffice
hagya mindenkor.

Ez a Néps az a Világon, a melyik
együttre azon három nagy dolgoknak,
a Deligiának, a kereskedésnek, és a
Kabarának a legjobb hasznát
ta venni.

V. M. B. S. K.

et gazdasági kereskedés némely-
kor miként levezetett meg.

Diszponos monarchiákban igen ügyes
Füvényeket hoztak azon Státusok-
nak a melyek a gazdasági kereske-
dést iszik megalásai ára. Azoknak
megtiltónak más porciókak bévi-
seles, kivéven, a mik nem valaj-
don országokban természet: azok-
nak

nek csereberélni jönni, csak azon
hajóit is engedték meg, a' mellyek
az Oroszok' fabricájából, hová
jönnek, valók.

Nagy kell, hogy a' Státus, a' melly
ereket a' Szevényekes tevé, saját
maga is könnyen írhatta a' kereset-
kedés: e' nélkül maga ellen, leg-
alább hasonló hibát fog okosni.
Jobb egy Komrosot kibelödni, a'
mellyik keveses kíván, és a' mellyi-
ket a' kereskedés' Szükségei némü-
nemü módon függővé tekinnek;
egy Komrosot, a' mellyik kínésés
kínés avagy juglalatosságai-
nak kiterjedésénél fogva, tudja
hová' tegye minden kellestől felül
lévő preszkais; a' mellyik gazdag,
és magának életét mindkét

21.

m; a' melly arakat tösténis feji-
 zeti; a' mellyeknek, agy-szélben,
 hogy hív legyen arra szükségü
 vagnak; a' mellyek principium-
 bál békettiger; a' melly nyermi
 is nem hívítamni akar; jobb,
 mondom, ezzel a' Nemreket ügye-
 lödm; minn más mindegy vesél-
 kedőkel, is a' fite nem adnak
 mind erekes as hadnukat.

A. H. P. E. S. Z.

A' kirekeltseirül a' keres-
 kedést nérvé.

As igaz maxima, sommi Nem-
 zetes ki nem lármá kereske-
 zéséből nagy akok nélkül. A'

Sárm

Sárvonnak csak két Nemzetekkel
 kereskednek, a Sínaiakkal és
 az Hollandusokkal. A Sínaiak
 ita' is a keres nyelvek a nád,
 méren, és remellykor ammyit a
 visháboratokon: sur les resources!
 az Hollandusok körel hasonló nyelv
 veségoket csizálnak. Minden Nemz
 kes, a mellyik a Sárvonnak' maxi
 mái' után jár, közté igelkeppen
 megalatide. A concurrentia az
 a mi egy igasi árvát italya
 a presikáknak, és a mi igas rela
 tiokat álliss fel azok közt.

Még kevesebbé kell egy ita'
 tudnak magát arra adni, hogy
 prükái's csupán egy Nemzet
 nek adja el, azon iten alatt, hogy
 az arokat mind egy bironyal
 árván

29.

áron négye meg. A Lengyel
 gabonáját nézve azonban
 kevés csinálat ki Dánisiggal;
 több Indiai Kivályok hasonló
 küvésekre lépnek a fűszeres
 makra nézve az Hollandusok
 kat. Az ilyen egygyerűdéseket
 csak egy legény Némresnek
 valik, a mely a meggasdagulás
 sa reményes hamar elugri,
 csak hogy egy bizonyos kélmes
 kapjon; avagy Némresnek, a
 kiknek szilgavágya fűképpen
 áll azon dolgok. Készenvelés
 nek felmondásában, a melyeket
 a Természet nekik ajándéko-
 zott, avagy azon dolgokkal egy
 káros kereskedés folytatásában.

K. K. S.

24.

H. Rész.

A' gazdasági Kereskedésre alkalmos Intézet.

A' Státusokban mellyek gazdasági kereskedésre üsnek a' Bankok: banques:) szerencsésen felállítottak, a' mellyek hitelek által az értékeknek új jegyeit formálták. De hibául emelhetők a' luxus kereskedésre üsö Státusokban. Erkek az egyedülvaló által igazgató Országokban törmi, amely, mint egyfelől pénz, és másfelől hatalmat törmi fel: az az, egyfelől tehetség mindennemel birni valammi hatalom nélkül; és másfelől hatalmat a' tehetséggel éppen semmi vel sem birni. Egy illyen igazgatóban soha sem véslenki csak a' szabadalom, a' kinés.

a kinek egy kinese lett volna; vamm
itt valahol egy kinesi, mikelyt a fez
lehetőbbre, azonnal a kinesi a Főjedes
lemé leízen.

Ugyan ezen okból, az egy bizonyos
kereskedésről öszveállott kereskedői
Társaságok, az egyedüllevőnek igaz-
gatásában ritkán valók. Ennek a Társ-
aságnak természetese a magános
gazdagoknak a közönséges gazdagi
ságok ereje adása. Hanem ezen Sta-
tusokban az az erő csak a Főjedes
lemé kezei között van. Főbbes min-
dok: ezek a Társaságok, azokban a
Státusokban, hol a gazdasági ke-
reskedés üzi az ember, nem min-
denkor illük; és ha a foglalatok
gok nem olyan nagyak, hogy azok
a privátusok sehették feljülve-
lők legyenek, itt is jobban csolok

szik

26.

Élik az ember, ha a kereskedés
szabadágát kizáró privilegium-
okkal nem szorongatja.

Hel. Réisz.

Folytatása ennek a Materiának.

A státusokban, a melyek a gazdasági kereskedés üsík, egy szabad kikötőt lehet állítani. A státus gazdasága, a mi mindenkor követi a Privátusok takarékosságát, lehet az, egy Solván, a maga gazdasági kereskedésének. A mit az ezen kikötőnek felállításával az adón vehet, kifizetődik az avar, a mit az a Republica szorgalmas gazdaságából vehet. De a monarchiai igazgatásban, az okosság ellen valób lennének az hasonló intézkedések.

nak
3

24.

nak nem lenne más fogalma, mint
 a' luxus a' rövassalok' nehérségeitől
 könnyebbé tenni. Megfontaná az
 ember magát azon egyetlen jótól,
 a' mit az a' luxus keresket, és azon
 egyetlen szabólától, a' mellyet az egy
 hásonló Konstitutióban elfogadhatsz
 na.

K. M. P. E. S. Z.

A' Kereskedés' Szabadságáról.

A' Kereskedésnek Szabadsága nem a'
 Kalmároknak engedése Szabad,
 s' az az' mivelni a' mit akarnak;
 ugyan is az' inkább a' Kereskedés.
 Szabadsága lenne. A' mi a' Kereske-
 zőt megkorisja, nem korisja az' az'
 meg a' Kereskedést. Eppen a' Szabad-
 ság' Országában talált a' Kalmár

Kalmár

e

Érintalan ellenmondásokra; és so-
holt sem illának kevesebbé néki
uszába a Fövények, min a Külgaz-
ság Országában.

Anglia tiloja gyapjainak ki-
viselés; parancsolja hogy a Kén
a tengeren a Lü-vára ba hirdattak
son; nem engedé lovais kiveresései;
hanem ha kimetvéseket; Coloniá-
nak Európába kereskedő hajjói tar-
tornak Angliánál valaméskaton
pihemmi. Anglia megrövizja a Ke-
reskedőt; de a kereskedésnek kedves.

K. A. P. S. Z.

És a mi lexontja est a Szabadrigot.

Az hol kereskedés vagyon, ott vámosok
vagyunk. A kereskedésnek tárgya a por-
tókának ki- és bevitel a státus jöv-
vára

vára; és a vámoknak tárgya egy bi-
 zonyos jut esen ki is bevitelen, hasone-
 lólag a Státusnak jóvára. Ekkor te-
 hát hogy a Státus pártolatlan / neu-
 tre: ^(közvetlen) váma is kereskedése között, és
 hogy módját találja, hogy ezek a két
 dolgok ne vágják magokat keresztz
 tül; és akkor itt az ember a keresz-
 kedés szabadságával él.

A Financia elpusztítja a Ke-
 reskedést igazságtalan vámaival, Satz-
 boláival, kivátsalainak felesébbor-
 láságával: de a Financia még el-
 pusztítja az függetlenül attól t az
 maradt nehésvégeivel is kiváns for-
 málitásával. Angliában, hol a vá-
 monok gondrielés alatt vagnak, a Ke-
 reskedés különös könnyü: egy otti in-
 váttal a legnagyobb ügyeket igazságt
 el; a Kereskedésnek nem kell helydől-
 gel egy végetlen időt vettsem, és magán-
 ról,

~

nos Direktorok s: Factorokat: s: com-
mis express: tartani, hogy az Armen-
dátvoknak minden neheriségeiről
hárintsa, vagy magát comis alája
vesse.

K. M. P. E. S. Z.

A' Kereskedés' Törvényei-
ről, a' melyek a' portékák'
confiscatióját rendelik.

A' Anglusoknak nagy szabadság-
levele s: la grande chartre; the
Great Charter: tiltja elfoglal-
ni és confiscálni, háborus időben,
az idegen Kereskedőknek portékáit,
legyen Republikák' útján. Lejő
az hogy az Anglus Nemzet ebből sa-
badtságának egyik articulust
csinalsa.

Ch. Angl.

Az Anglusok ellen 1744ben a
 Spanyol-országi alsó folytatásos
 háboruban ez egy Fővényt tett,
 a melyek halállal büntette azokat
 a kik a Spanyol Státusokba An-
 glának protestánsit bevittek vol-
 na; ugyan ezzel a büntetéssel küta
 meg azokat a kik Angliának Stá-
 tusaiba Spanyol-országi prote-
 stánsokat vittek. Egy hasonló
 rendelkezés, a mint én hittem, model-
 lés csak a Saporina Fővényei
 között lehetne fel. E megbántja
 a mi erkölcsünket, a kereskedés
 lelkes, és a büntetések proporci-
 ójában kellető harmóniát, confundis
 minden ideákat, a Státus ellen vas-
 ló büntésnélvén abból, a mi csak
 a Politia megsértése.

X. V. Kéj

K. V. P. L. S. K.

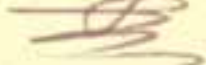
A' személynél kényszerítettől.

ſ. De la contrainte par corps: /

ELŐN Athénában rendel-
te, hogy az ember ne kövessen
többé személynél a' polgári adó-
gákért. Ő ezt a' Fővenyűt Egyi-
ptomból vette; Doxoris tette
azt, és Séfotris megújította.

Ez a' Fővenyű igen jó a' sokas
polgári ~~személynél~~ ügyekre néve;
de sokaink vagynak ezt a' kereszt-
vési dolgokban még nem tartani.
Mert a' Kalmárook kényszernek
lévén gyakran kúria időre nagy
summákat bírnak, azokos adni, és
visszavenni, kiükéj hogy az adó

a' meg

a' megálitott időre mindenkor be-
töltse kötelességeit; ez a mi fel-
tesszi a' személyes köntexitust.

Et' dolgokban mellyek a' rendszer
polgári ügyekből származnak,
a' Fővénynek nem kell a' személy-
lyes köntexitust megadni, mivel
a' többes csinál egy Polgár' sza-
badágából, mint egy másnak könt-
nyűségéből. De az eggyerősékek-
ben, mellyek a' kereskedésből szá-
rnaznak, a' Fővénynek többes
kell a' közönseges jó' alapszól, mint
egy Polgár' szabadágából csinálni;
a' nem akadályosítja meg a' meg-
szorítottakat és a' meghatározások-
kat, a' mellyek az emberiség és
a' jó' politia's kívánkaják.

XVI. Leik

W. A. BÉSK.

Leip Törvény.

Genevának Törvénye, mely a
 hitességekből, sőt a Nagy Tanács
 ba lépéstől, kirekeszti gyerme-
 keit azoknak, a kik életükben
 vagy hitükben nem fízeskedtek,
 legyen hogy ottjuk tartóztatás
 kifíretik, igen jó. csanak az a
 függőseje van, hogy hiteles storer
 a Kalmároknak; azt ad a Fikovi-
 slőknek; azt storer saját a Vár-
 roknak. A különös Törvény is még
 a közönséges Törvény' orjével is
 bír.

W. A. BÉSK.

W. W. Bess.

Rhodusi Törvény.

A Rhodusiak tovább mennek.

Textus Empiricus mondja, hogy
 náluk egy fii nem menekese
 meg magát az apja' adottságai-
 nak kifejtéséért, azáltal ha le-
 mondott örökségéről. A Rhodusi
 törvény egy a kereskedésen írtas-
 tott Republicának való adottsá-
 ra: Már egy hittem, hogy a keres-
 kedésnek is fundamentomábil ide
 kellene ezen meghatározásom-
 ni, hogy az apa által, az általa hogy
 a fii folytatni kerdene való a ke-
 reskedés, csindástan adottságok
 ne fekümenek a fii által keres-

2010

W. W. Bess

36.

sette vagyontalan. Egy Kalmár minde-
denkét tartozik tudni a maga kö-
teléseiről, és magát minden kom-
plicitásban kerencvájáék ke-
ressé viselni.

W. W. P. P. P.

A' Dírákról a' Kereskedésre néve.

NEW YORK, a' Jövedelmekről
írott Könyvben, kívánna, hogy
aroknak a' Kereskedés, Dracfe-
coubtainak, a' kik leghamarabb
bévégérik a' Perket, adatlatta-
nak jutalmak. Ö általlatta a' mi
Consularis Jurisdictionnak stüke-
ségét.

A' Kereskedés ügyei igen kevés-
sé állhatják ki a' formálitásokot.

Drak

34.

Azok mindennapi lépések, a melyeket minden más ilyen természetűeknek követni kell. Tehát akik sőt azoknak mindennap előjuttatásoknak lenni. Másiként van a' világ az iles' bajával, melyek a' jövőre igen is befolyanak, de ritkán adják elő magokat. Csak egyszer-kétszer házasul meg az ember többnyire; nem teken mindennap ajándékozásokot avagy t'framaszomokat; csak egyszer lépen emberkorra.

Plató mond, hogy egy Városban, hol minden tengeri kereskedés, felével kevesebb földes Fővények kellene; és az igen igaz. A' kereskedés ugyan azon Városokba különböző nemű Népek,

László

Stámas egyeződeinket, jök' remeis,
 is kerzés' műjais iktat be.

Igy egy kereskedő Városban kes-
 vesebb belöbirák, is több Fivőnyek
 vagnak.

Dr. M. Péter.

Hogy a Szegedlemnek nem kell
kereskedni.

THEODORA meglátván egy
 hajót melyen portókák viláská
 felelőge Theodora Stámasra, as-
 légette. "En Csákos vagyok,
 ,, Szállat, is te belüllem Hajjós met-
 ,, ters csónáls. s kibül fujják a
 ,, Szegény emberek élelmekeske-
 ,, kerhetni, ha mi is az ök' met-

szeg

39.

„terdségét üssük?“, Ö cher nar
 gashatta volna: ki'álhat elz
 lennünk, ha mi monopoliúmatok
 folytatunk? Ki' fog minket káta
 lésseink' bétöltésére káitani?
 Ezt a kereskedést, a mi mi'folyz
 tatunk, az udvariak is akarják
 majd ürsni; ők kíván csibbe és
 igazságosabban lépnek minn
 mi. Cs' Néj' bizik a mi igazsá-
 gunkban; a nem bizik a mi igaz-
 ságunkban: amyi óvatosan,
 a mi k' nyomozást tétik nyit-
 van való bizonyítái a' miénk.

Ch. K. K.

W. B. P. S. S.

Folytatása ugyan ennek.

Az midőn a Portugallusok és a
Castilliaiak napkeleti Indiákban
irakodtak, a Kereskedésnek al-
lyan gazdag ágai voltak, hogy
Lejedelmek nem mulattak el
azoktat magoknak elfoglalni.
És az öök híreseseiket ezen tarto-
mányokban semmié tette.

Az alkirály Svábia a Divi-
tusoknak kirekesztő Divisio-
nokat adott. Nincs birodalma
az embernek az ilyen ember-
ben; a Kereskedés félben rakódta
unsaian változtatása miatt azok-
nak a kikre a barátok; senki sem
báns

41.

bánik kímélve azon kereskedés-
sól, és senki sem gondol arról ha
Követségének pusztulva hadja
hátra; a nyereség privátszeres-
nél marad, és nem telesedik ki
elégge.

H. H. P. B. S. K.

A 'Követség' kereskedésé-
sőt a Monarchiákban.

A 'Kereskedés' lelke ellen vez-
gyon az, hogy a 'Követség' azt
ütsse a Monarchiában. Az a 'Válasz'
"Sakra nézve veszedelmes lenne,
"mondanak Honorius és Theodasius
"Erdéltárok, és az adó-vevőknek
"kömlyüségét a kereskedők és a köm-
"nyűk között elvételé."

A 'Követség'

A kereskedés' természetén ollen va-
gyon az, hogy a Nemesség itt keres-
kedjen. A szokása a melyly Angliá-
ban a Nemességnek a kereskedést
megengedre, egy azon dolgok között,
a melyek legtöbbször tettek ott a Mo-
narchia i gargaráinak meggyengés-
kére.

W. A. R. S. S.

Külön Reflexio.

Azon a mi foly. némelly státu-
sokban megilletődven az ember-
rek, az gondolták, hogy Franciás
országban Fővények kellenének,
a melyek a Nemességet a keres-
kedésre vennék. E' lenne az kör-
itt a Nemességnek almutatásaira
valami hatón nélkül a kereske-

deis

49.

És nézve. A bánata, midőn
 annak az Országának igen bülei:
 A Kalmárook itt nem kómetak;
 ha nem arra eljuthatnak; néki
 reményteléget van a kómetáj megr
 nyorhesei éhez, a nélkül hogy az
 erral járó alkalmatlan ságokot
 tudósának; nékiek mincson már
 midők profetiójokból jellemel
 kedni annak jól folytatásánál,
 avagy becsülettel folytatásánál,
 ally' dolga, a mely rendszerens
 a' tehetséghez van köttetve.

A' Fővények, melyek parancsok
 ják, hogy mindenik maradjon
 alapozásban, és az adja gyerme
 keire is, nem kómetak és nem is
 lehetnek azok, csak a' despotai
 Státusokban, hol senkihez sem
 lehet, és nem is kell vesékedni.

Kármorija

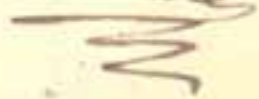
He mondja az ember, hogy minden jobban lenne messerigés a mindön azt nem hagyhatná el egy más sors. Eri mondom, hogy az ember jobban fogja vinni professióját, a mindön azok, a kik ebben magukat ki mutatatták, reménytelik egy mátra lephessékes.

Hogy pénzren Nemességos lehet venni, ez a kereskedőket sokat ébreteni arra, hogy abba az álaproba segyék magukat, hogy erre mehesse nek. Nem vizsgálom, ha jó az, hogy így a gazdagoknak a Virtus érdeme ruháztatik: vagyon olyan szorgatás hol az igen hasznos lehet.

Franciaországban; ama titkosi Karj: cet état de la robe; a melly taláztatik a nagy Nemesség

45.

is a' Népkörött; a' melly a' nélkül
 hogy ezen Nemesség, fényével bír-
 na, bír annak minden privile-
 giámaival; ez a' Státus, melly a' Dis-
 vátusokat a' közepekben had-
 ja, a' midőn a' Fivények öviro
 Jépfjei. dicshetégben áll; ez a' Kar-
 onég, a' mellyben minden az em-
 bernek már módja a' tehetség-
 nél is virtusnál magár meykü-
 lömbörtetni; tisztelése professio,
 és a' mi mindenkör meg egy em-
 kább meykü lömbörtetéseire nére-
 hágy fern; ez az egészen hadakoz-
 as Nemesség, melly gondolja, akár
 melly fupán alján az ember a' gaz-
 daglágoknak, szerencséjés kell-
 tenni; hanem hogy kégyon nevel-
 ni jószágát, ha az ember nem
 kerdi annak vesztegetésén; az a'

mély

vése a' Nemzetnek, a' melly minden-
 kor jövedéggel capitalisával szolgát;
 melly, midőn elpusztult, helyes
 egy másnak engedí álsat, a' ki ha-
 sonlólag capitalisával fogott áls-
 gátni; a' melly az hátra meggon,
 hogy senki ne mondhatta, az hábo-
 ruban nem vés ott; a' melly, midőn
 gazdaglágokut nem reménylhet,
 becsüllesipilcrokut vax; és a' mi-
 dőn azokat el nem írte, vigasztal-
 ja magát, mivelhogy becsülleses
 szorított: mind ezen dolgok okútté-
 gesképpen sokat tettek ezen ki-
 vályágnak nagyságára. Eha-
 kes vagy három századok ólsat,
 öregbirene künos nélkül haral-
 matlágas, ugy ezt Fivémnyi' jü-
 ságának kell tulajdonítani, és nem
 a' szexencsének, a' mi nem szokott
 állandó lenni.

KXIII. Reiz

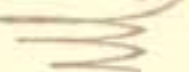
44.

W. M. P. S. S.

Melly Nemzeteknek káros
kereskedni.

A' gazdagok fekvő jövedelmekből állanak, vagy ingó dolgokból: mindenik Országok fekvő földi rendszereis annak lakóisai által birattatnak. et' legsőbb Státusoknak Főveimyei vagynak, melyek az idegenek földieknek keresésével kedveslenetik; csak az Unak jelenlése kinsugy az a mi erekes becsatté teiki: et' a' noma háa a' gazdagoknak mindenik Státusé' különösvin. De a' felkelhető vagynak, mint a' pénz, a' bencnuták, a' váltó-levelek, a' Compagniak' ceterai;

Aetiai, az hajók, minden keleti
 porcékák, az egész Világé, a' melly
 eren tekintetben egyéül egy Járás
 csirák, a' mellynek minden Farsatá-
 gok tagjai: az a' Nép a' mellyek leg-
 többes bir eren Világ' ingó jóvai
 ból, a' leggyasdagabb. Némely Státu-
 soknak erebül végeslen mennyi-
 séggel vagyon; azak eretes termé-
 seikkel, mezeiknek mintaká-
 kal, Szorgalmokkal, salálmármayail-
 tal, sőt történeusbül is szerzik.
 A' Némzesek fajvényisége csivódik
 az egész Világ' ingó jóvai felé. Szá-
 lalkoshatik egy oly' kezesesölen
 Státus, a' mellyek ma' Országok
 vagyonnyairól meg lépén juttatnak
 va, s' kintugy a' magáeiról is majd
 mind: a' jószágoknak tulajdonosai
 nem egyebet min az idegenek' Co-

Louis

49.

konuttai létnek. Ez a Status min-
 denben szükséges jog látni, és nem
 kereskedés sommi; sokkal jobb vol-
 na, ha a Világon sommi keresettel
 sem lenne kereskedés: éppen a kez-
 reskedés az, azon könnyű állásokból,
 a mellyekben vagyunk, a mi assa' ke-
 gyényesre jutatta.

Egy Ország a mellyik mindenkör-
 kevesebb politikát vagy életket
 ad ki mint bevét, saját magát
 aequilibriumba teszi magát el-
 kegyényesvén: mindig kevesebbet
 fog bevenni, mindaddig, míg egy
 ütöltő kegyényesre jutván, som-
 mit sem kap.

A kereskedő Országokban, a
 pénz, a mi korrelen állt, vilá-
 szerte, mivel a Statusok a
 mellyek azt venik assal tartoz-
 nak

nak: azon Statuokban a' mellyek-
röl beállunk, a' pénzoha sem
térül meg, mivel azok, a' kik
azt vessék, semmivel sem ta-
toznak.

A Lengyel-oroszág ebben például
kölgül. Ennek majd semmije
síncten azon dolgok közül,
a' miket mi az egész Világ' in-
gő vagyoniainak nevezünk, ki-
vén földjeinek gabonáit. Womelly
Urakok egész Tartományukat
bírnak; ők a' rabotárokat szor-
zítják hogy annál több gabonát
kaphassanak, a' mit idegeneknek
küldhetnek, és megkereshetik
azokat a' dolgokat, a' mellyeket az
ők lusta kíván. Ha Lengyel-or-
szág egy Némettal sem kereskedé,
lakóitai boldogabbak lennének.

Magyar

Si.

Naggyai kiknek minc' egyebek
gabonájoknál az parasztjaik-
nak adnak eledeleül: az igen nagy
üradalmak nekik t'orokre leme-
nek, ők azokat kiostyanak par-
asztjaiknak; minden ember
megtalálván bándais vagy gyapjait
s ordáinát, nem kellene többé egy
ropant költvéget tenni a ruháso-
sokra; a' Nagysok, a' kik minden
kor keretik a' luxust és a' kik azt
Országaikban találhatják fel, a' ke-
gényekes munkára serkensenek.
Azt mondom, hogy ez a' Nemzet vi-
rágzóbb lenne, kivéve'n hogy bar-
barusá ne válna; oly' dolog a' mi
a' Fővények megelőzhetnének.

Most lássuk Sajmriát. Felér-
bi mennyisége annak a' mi e' be-
vesez, küli a' felérőbbi sokaság's
annak a' mi kiadhas: a' dolgok

aequilib

aequilibriumban létsenek, mintha a be-
 vétel is kiharatal mérsékelt volna;
 is továbbá az a neme a nyugvó népek
 a státusnak az ex karnokot sül:
 itt több megemelési fog lemmi, több dol-
 gok a melyeken a mesterségek gyak-
 roshaják magokat, több munkára for-
 dítottak emberek, több eszközök az
 hatalom, megtervezése: és az ad-
 haják elő magokat, hol egy hirtelen
 segédlemre van szükség, a mi egy
 olyan tömött státus hámarabb ad-
 hat mint egy más. Bajus hogy egy Ot-
 tagnak ne legyenek kellestingjűk
 valói dolgai; de a kereskedésnek ter-
 mérete, hogy a kellestingjűk valói
 dolgokat karnokoktól rendelje, és az
 karnokokat szükségig adja. A stá-
 tus tehát a szükségig dolgokat aján-
 dikor hasja egy nagyobb számú jobba-
 gyoknak.

Gondjuk hát, hogy, nem azak a
 karnokok, a kiknek semmire nincs
 szükség

59.

Städtigek, vestronok a' kerestkedoi' ~~lu~~
 folytatásán, hanem azok, a' kik Imrin
 vanban stükülküdnok. Nem azok a' stü-
 pek, a' kik Sajás magabnak elegsöje-
 sek, hanem azok, a' kiknek oshonn
 minsen semmijek, veidük hatna's
 ha senkiel sem esereberitnek.

Kolosváron, 1834ben, December
 28án, kiirsa is a' Kolosvári
 Cafinonak adva Banköf

